

Referanser:

Arkivsak: 26/00153-21

Saksdokumenter:

PREST Veiledning for biskopens vurdering
DIAKON Veiledning for biskopens vurdering
KATEKET Veiledning for biskopens vurdering
KANTOR Veiledning for biskopens vurdering
Saksbehandlingsregler for vigsling til kirkelig tjeneste i Den norske kirke BM mai 2026
Forankringsmenighet som del av VTV-programmet, okt 2025
Avtale VTV databasen BM mai 2026

Veiledning for biskopens vurdering av vigslingskandidater og revidert innretning av VTV

Sammendrag

Bispemøtet behandlet sak 34/25 «Egnethet for vigsling» i oktober 2025, etter forarbeid fra en arbeidsgruppe nedsatt i 2024.

Det ble vedtatt å sende fire dokumenter på høring

- Egnethetskriterier for henholdsvis diakoner, kantorer, kateketer og prester
- Saksbehandlingsregler knyttet til biskopens avgjørelse om vigsling
- Avtale mellom Bispemøtet og deltakere i Veien til vigsling-programmet og deltakernes oppmelding i Veien til vigsling-databasen
- Ordning med forankringsmenighet som del av Veien til vigsling-programmet

Høringen ble sendt ut i starten av januar 2026 med frist 27. mars. Det kom inn 14 høringsvar som er oppsummert i denne saken. Flere høringsinstanser anerkjenner behovet for tydelighet rundt hva biskopene navigerer etter når de avgjør om en kandidat kan vigsles, og det uttrykkes også forståelse for behovet som foreslått ordning med «Forankringsmenighet» er ment å dekke. Men det kommer fram til dels sterke innvendinger og tydelige innspill til disse to delene av høringen. Det er gjennomgående positive tilbakemeldinger til at Bispemøtet får på plass en avtale mellom VTV-deltakere og Bispemøtet, og til at det utformes saksbehandlingsregler i forbindelse med vigsling. I oppsummeringen beskrives endringer som er gjort som følge av høringen.

Reviderte dokumenter er vedlagt:

- PREST Veiledning for biskopens vurdering
- DIAKON Veiledning for biskopens vurdering
- KATEKET Veiledning for biskopens vurdering
- KANTOR Veiledning for biskopens vurdering
- Avtale mellom deltaker og Bispemøtet i programmet «Veien til vigsling»
- Saksbehandlingsregler for vigsling til kirkelig tjeneste i Den norske kirke

I tillegg vedlegges «Forankringsmenighet som del av VTV-programmet» slik den så ut da Bispemøtet behandlet sak 34/25. Dette dokumentet er ikke endret etter høringen og skal ikke vedtas. Derimot bes Bispemøtet om å vedta retningsvalg for videre arbeid på dette feltet, på bakgrunn av høringssvar.

Forslag til vedtak

Bispemøtet vedtar dokumentene:

- Veiledning for biskopens vurdering av vigslingkandidaters egnethet (prest)
- Veiledning for biskopens vurdering av vigslingkandidaters egnethet (diakon)
- Veiledning for biskopens vurdering av vigslingkandidaters egnethet (kateket)
- Veiledning for biskopens vurdering av vigslingkandidaters egnethet (kantor)
- Avtale mellom deltaker og Bispemøtet i programmet «Veien til vigsling»

Bispemøtet vedtar *enten*:

- Saksbehandlingsregler for vigsling med alternative punkt 4 og punkt 5
- eller*
- Saksbehandlingsregler for vigsling med opprinnelige punkt 4 og punkt 5

Bispemøtet vedtar *enten*:

- Å videreutvikle den foreslåtte ordningen med «Forankringsmenighet» hovedsakelig som en observasjonspraksis med mulighet for aktiv deltakelse, og uten vurderingselement

eller

- Å videreutvikle den foreslåtte ordningen med «Forankringsmenighet» med vurderingselement

eller

- Å ikke videreutvikle den foreslåtte ordningen med «Forankringsmenighet», men gå i dialog med lærestedene om en helhetlig vurdering av praksis i de ulike profesjonsstudiene

Saksorientering

Bakgrunn

Bispemøtet behandlet saken 34/25 «Egnethet for vigsling» i oktober 2025. Fram mot dette var det gjort et forarbeid ved en arbeidsgruppe nedsatt i 2024, som fikk i oppdrag å bidra til at:

1. Biskopene har tydelige kriterier for vurdering av egnethet av kandidater som søker vigsling til kirkelig tjeneste

2. Programmet Veien til vigsling (VTV) bidrar til at biskopene har tilstrekkelig kjennskap til kandidatene, slik at de kan vurdere deres egnethet til vigsljet tjeneste
3. Kandidater som søker VTV er kjent med kriteriene for egnethetsvurdering

Bispemøtets vedtak i sak 34/25:

Bispemøtet vedtar å sende på høring til aktuelle arbeidstakerorganisasjoner, læresteder og studentutvalg følgende med de endringer som kom frem i møtet:

- *Egnethetskriterier for henholdsvis diakoner, kantorer, kateketer og prester*
- *Saksbehandlingsregler knyttet til biskopens avgjørelse om vigsling*
- *Avtale mellom Bispemøtet og deltakere i Veien til vigsling-programmet og deltakernes oppmelding i Veien til vigsling-databasen*
- *Ordning med forankringsmenighet som del av Veien til vigsling-programmet*

Saksbehandlingsreglene kvalitetssikres med juridisk avdeling før de sendes på høring. Bispemøtet får saken tilbake til ny behandling etter gjennomført høring.

De fire dokumentene ble sendt på høring i januar 2026 med høringsfrist 27.mars: [Høring fra Bispemøtet om biskopenes egnethetskriterier og revidert program for Veien til vigsling - Kirkerådet](#)

Ved fristen var det kommet inn 14 hørings svar. Blant disse var svar fra 7 læresteder, 3 arbeidstakerorganisasjoner, én arbeidsgiverorganisasjon, én studentgruppe ved et lærested, et råd tilhørende Dnk og én privatperson.

Se alle hørings svarene her: [hørings svar biskopenes egnethetskriterier og revidert innretning av programmet veien til vigsling.pdf](#)

Oppsummering av hørings svarene

I det følgende vil svar til de fire ulike delene av høringen presenteres hver for seg:

«Egnethetskriterier for vigsling» som har byttet navn til «Veiledning for biskopens vurdering av vigslingskandidaters egnethet»

Flere høringsinstanser peker på at begrepet «egnetetskriterier» gir inntrykk av et test- eller sjekklisteregime. Det understrekes at biskopens vurdering er – og bør forstås som – en skjønnsbasert helhetsvurdering, ikke en avkrysning av oppfylte/ikke oppfylte kriterier. Flere høringsinstanser foreslår derfor et tydeligere språk, for eksempel ved å omtale dokumentet som veiledning for vigslingssamtaler, ikke som kriterieliste. De to begrepene «Strukturell egnethet» og «Åndelig egnethet» kritiseres for å være konstruerte begrep som ikke finnes andre steder. Begge disse kritiske bemerkningene er tatt til følge ved at dokumentene har endret navn fra «Egnethetskriterier for vigsling» til «Veiledning for biskopens vurdering av vigslingskandidaters egnethet». Og ved at «Åndelig egnethet» er byttet ut med «Tros- og kallsforståelse, og «Strukturell egnethet» er byttet ut med «Struktur- og rolleforståelse». I tillegg er overskriften «Utdypende punkter: Kirken forventer at den som skal vigsles har....» byttet ut med «I vigslingssamtalen vil biskopen legge vekt på at kandidatene har evne og vilje til å...» Dette er gjort for å understreke at punktene som følger ikke er en statisk forventning, men at det er punkter til samtale der ikke bare evne, men også vilje, blir ansett som viktig.

Det er bred støtte i høringen til at biskopens vurdering tar utgangspunkt i vigslingsløftene og Den norske kirkes læregrunnlag og ordninger. Dette tydeliggjør biskopens selvstendige ansvar, som lærestedene ikke kan ivareta. Samtidig ønsker flere instanser at det skilles mellom hva som allerede er vurdert gjennom utdanning og skikkethetsvurdering, og hva som konkret er gjenstand for biskopens selvstendige vurdering, slik at disse to instansene ikke

framstår som et parallelt eller konkurrerende vurderingssystem. Dette innspillet er imøtekommet ved at det presiseres i innledningen at fullført utdanning er en forutsetning for vigsling. Og at det legges til grunn at skikkethetsvurdering er foretatt for kandidater til prest, diakon og kateket. Pr. i dag blir kantorer ikke skikkethetsvurdert gjennom utdanningen. Det er ikke til å komme utenom at «Veiledning for biskopens vurdering av vigslingkandidaters egnethet» vil ha noe overlappende tematikk med «Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning». At biskopene tydeliggjør hvilke temaer de ønsker å belyse i forbindelse med vurdering av vigslingkandidaters egnethet, betyr ikke at biskopene har lavere tiltro til lærestedenes skikkethetsvurdering enn de hadde tidligere. Biskopenes vurdering av egnethet har nok alltid hatt noe felles overlapping med lærestedenes skikkethetsvurdering, men nå blir også grunnlaget for biskopenes vurdering tydeliggjort.

Mange hørings svar uttrykker bekymring for at dokumentet er svært omfattende, med mange overlappende og delvis lite operasjonelle punkter, særlig under «Personlig egnethet» og «Åndelig egnethet». Flere foreslår å korte ned, samle eller flytte enkelte punkter til vedlegg, og dermed gjøre skillet mellom hovedtemaer og eksempler til samtale tydeligere. Dette innspillet er delvis imøtekommet ved at temaer som hører til under biskopens samtalepunkter er kortet ned og flere steder omformulert. I tillegg er det gjort en ny gjennomgang av hvilke temaer som hører under de tre underkategoriene. Dermed er f.eks. profesjonsetikk flyttet fra «Personlig egnethet» til «Struktur- og rolleforståelse».

Omtrent halvparten av høringsinstansene mener at likeverdig tilgjengelighet, universell og individuell tilrettelegging ikke er tilstrekkelig tematisert i dokumentene. Det etterlyses en klar presisering av at egnethet skal vurderes i lys av reelle muligheter for tjeneste med forsvarlig tilrettelegging, ikke ut fra implisitte normalitetsforventninger. Disse innspillene er imøtekommet ved å tematisere prinsippet om universell utforming og individuell tilrettelegging i dokumentenes innledning. I tillegg er det forsøkt å gjøre dokumentene mer lesbare for alle, men her må det også gjøres et videre arbeid i etterkant.

Som sagt, er det gjort endringer i titlene til de tre «underkategoriene» («Personlig egnethet», «Tros- og kallsforståelse» og «Struktur- og rolleforståelse») og rekkefølgen er endret ved at «Struktur- og rolleforståelse» er plassert sist. Tanken her er at vigslingssamtalen starter i kandidatens personlige forutsetninger («Personlig egnethet»), beveger seg over til relasjonen til kirkens tro og kall («Tros- og kallsforståelse»), og videre til forståelse av struktur og rollen som vigslet medarbeider som kandidaten er på vei mot («Struktur- og rolleforståelse»).

Høringsinstanser med særskilt ansvar for kantorutdannelsen/tjenesten etterlyser en tydeligere kobling mellom egnethet og liturgisk-musikalsk kompetanse, utøvende ferdigheter og det å bære et musikalsk-faglig ansvar. I arbeidet med biskopens vurdering av egnethet er det tenkt at profesjonsutdanningen i liten grad skal vurderes av biskopen. Likevel er innspillet imøtekommet ved å legge til følgende under punkt 3 «Forståelse av kantorens rolle i kirke og samfunn» under «Struktur- og rolleforståelse»: «I vigslingssamtalen vil biskopen legge vekt på at kandidatene har evne og vilje til å bruke egen fagkompetanse til å utvikle musikkens særlige muligheter for livstolkning og fellesskap i gudstjenester, kirkelige handlinger og lokalt kulturliv.» Veiledningene for de ulike profesjonene er i hovedsak sammenfallende, men her er det lagt til et eget punkt for kantorene som ikke finnes for de andre profesjonene. De andre profesjonene utøver i stor grad sin tjeneste i direkte relasjon til andre mennesker gjennom ord og/eller kroppsspråk, mens kantorene formidler og utøver sin tjeneste særlig gjennom musikk. De andre profesjonenes egenart har i større grad enn kantorprofesjonens egenart påvirket form og innhold i «Veiledning for biskopens vurdering», og derfor er det vurdert at «musikkens særlige muligheter» bør løftes fram i kantorenes versjon, uten at det er samme behov for preste-, diakon- og katekettjenesten.

Det uttrykkes i høringen noe bekymring for at en tydeliggjøring av biskopens grunnlag for vurdering av egnethet kan hindre rekruttering til kirkelig tjeneste fordi det settes for høye krav, og særlig er denne bekymringen uttrykt fra kantorsiden. Bekymringen er generelt imøtekommet ved å understreke at «Veiledning for biskopens vurdering» ikke er kriterier som skal oppfylles. I tillegg er det i veiledning til vurdering av kantorene lagt inn særlige

underpunkter i underkategorien «Tros- og kallsforståelse», fordi kantors formidling ikke først og fremst skjer gjennom ord, men gjennom musikk.

I høringssvarene gis det bred støtte til at dokumentene klargjør hvilke temaer som er relevante i biskopens vurdering, bidrar til større forutsigbarhet for kandidater og styrker forståelsen av biskopens særskilte ansvar som vigslingsmyndighet, forskjellig fra lærestedenes rolle. Arbeidet oppfattes som at Bispemøtet ønsker å gi et tydeligere, mer felles og transparent grunnlag for biskopenes samtaler og vurderinger i forkant av vigsling. Flere høringsinstanser understreker at dette kan bidra til økt åpenhet og likebehandling.

I kjølvannet av høringen har det blitt tematisert om Veiledning for biskopens vurdering av vigslingkandidaters egnethet kan benyttes i andre sammenhenger, særlig knyttet til tilsettingsprosesser hvor søkere ikke er vigslet. Tilsettingsprosesser og ordninger for dette må behandles i rammen av andre saker enn denne, men ettersom veiledningen vil være offentlig tilgjengelig vil dokumentet kunne være til hjelp for tilsettingsråd å vite hvilke forventninger biskopen har til søkere.

Begrepet «Språk- og kulturforståelse»

Punktet om «Språk- og kulturforståelse», som stod under «Personlig egnethet» er tatt ut av to grunner: For det første, fordi dette ikke egentlig kan forstås som en personlig egnethet, men som en kunnskap man kan tilegne seg. Og for det andre, fordi det nylig er gjort et arbeid omkring språkkrav for prester som har avdekket at Bispemøtet i 2015 (BM 9/15) vedtok et tydelig språkkrav for prester med «utenlandsk bakgrunn»: *Bispemøtet fastsetter at utenlandske prester må ha gjennomført og bestått test i norsk språk, høyere nivå, ved Folkeuniversitet eller annen læreinstitusjon, for å kunne tilsettes som prest i Norge.* Når en prest, eller kandidat til vigsling, har bestått språkkravet som arbeidsgiver krever, er det relevant å behandle saker der det vurderes at presten «ikke kan godt nok norsk» som spørsmål om diskriminering. Det anbefales at Bispemøtet ser til at det allerede vedtatte kravet om test i norsk språk, høyere nivå, blir fulgt opp i organisasjonen.

Når språkkravet tilhører tilsetting og ikke vigsling for prester er det naturlig å tenke det samme for de andre profesjonene, og dermed er punktet tatt ut av alle versjonene av «Veiledning for biskopens vurdering av vigslingkandidaters egnethet». Det gjenstår å se på spørsmålet om et språkkrav i samarbeid med fellesrådene/kirkevergelaget/KA for å sikre at også kateketer, diakoner og kantorer som vigsles har tilstrekkelig språkkunnskap.

Begrepet «kulturforståelse» i høringsdokumentene ble problematisert og samtalt om i møte mellom Bispemøtets rådgiver og Den norske kirkes ressursgruppe for LIM-arbeid (Likestilling, Inkludering og Mangfold). Handler begrepet om forståelse av norsk kultur, eller forståelse av kultur generelt, eller menighetskulturen i Den norske kirke eller noe annet? Begrepet er tatt ut av dokumentet på grunn av dets mangetydighet, og fordi det man ønsket å adressere (Den norske kirkes menighetskultur, og grunnleggende forståelse av norske skikker og tradisjoner) i noen grad er ivaretatt i underkategorien «Struktur- og rolleforståelse».

Avtale mellom deltaker og Bispemøtet i programmet «Veien til vigsling»

En høringsinstans ønsker at biskopens begrunnelse for å ikke gi fullmakt skal gjøres skriftlig og lastes opp i VTV-databasen. Dersom saksbehandlingsregler for vigsling vedtas vil biskopene etter hvert gjøre seg erfaring med skriftliggjøring av begrunnelse for å vurdere en kandidat som ikke egnet for vigsling. Dersom biskopene gjør gode erfaringer med dette vil det være naturlig å vurdere å utvide praksis med skriftliggjøring til også å gjelde andre områder.

Gjennom høringen kommer forslag om å registrere dersom en prestekandidat ikke består stiftspraksis. Dette vil være relevant informasjon for lærested og biskop og foreslås derfor tatt inn.

Under punktet om «Tilgjengelighet og tilgangsstyring» er det endret beskrivelse av antall rådgivere i bispedømmene som har brukertilgang til VTV-databasen etter innspill fra denne gruppen.

Hørings spørsmål knyttet til saksbehandlingsregler for vigsling til kirkelig tjeneste

I etterkant av Bispemøtet oktober 2025, og før saken ble sendt på høring, ble det etter ønske fra arbeidsgruppa som hadde jobbet med egnethets-saken, og i samråd med Bispemøtets generalsekretær og med juridisk avdeling i Kirkerådet, lagt inn to alternative punkt i forslaget til saksbehandlingsregler; alternativt punkt 4 og alternativt punkt 5. Disse to punktene omhandler den delen av saksbehandlingen der biskopen er i tvil om vigsling kan finne sted, og der biskopen konkluderer med at vigsling ikke kan finne sted. I begge disse tilfellene innkalles kandidaten til en samtale (med bisitter), og de alternative punktene legger til at biskopen skal føre referat fra samtalen, som deles med kandidaten, og kandidaten kan eventuelt gi sitt skriftlige motsvar.

Et klart flertall av høringsinstansene støtter disse alternative punktene som innebærer at det føres referat fra samtale som biskopen inviterer kandidaten til ved tvilstilfelle, og fra samtale mellom biskop og kandidat ved avslag på vigsling. Flere høringsinstanser vektlegger positivt kandidatens rett til innsyn i referat og i biskopens begrunnelse.

I hørings svarene stilles kritiske spørsmål til hvilke informasjonskilder som biskopen kan be om av kandidaten (punkt 3 i saksbehandlingsreglene), og særlig er det kritikk rettet mot at biskopen kan be om å se tidligere rapporter ved praksis. Disse rapportene er ment til et annet formål (bortsett fra prestekandidatens rapport fra stiftspraksis som biskopen har tilgang til i forbindelse med VTV 3-samtalen). Denne kritikken imøtekommes og punktet om å levere praksisrapporter er derfor tatt ut av saksbehandlingsreglene. Det er også kommet innspill på at biskopen bør kunne søke informasjon om en vigslingkandidat hos den biskopen som har fulgt denne kandidaten, hvis kandidaten har tilhørt et annet bispedømme enn der det er søkt om vigsling. Dette er dermed tatt inn i punkt 3 «Biskopens vurdering» i saksbehandlingsreglene.

Ordning med «Forankringsmenighet» som del av VTV-programmet

Flere av de teologiske lærestedene er klart skeptiske til forslaget om ordning med «Forankringsmenighet» som del av VTV-programmet. Noen av dem mener at ordningen er overflødig fordi hensikten med ordningen allerede ivaretas gjennom integrert praksis i utdanningene. Noen, særlig de som er mest opptatt av kontorutdanningen, mener at en slik ordning vil være hensiktsmessig fordi det mangler menighetspraksis i kontorutdanningen. Flere læresteder mener at ordningen vil være ressurskrevende administrativt, og flere er svært skeptiske til forslaget om at en «forankringsprest/diakon/kateket/kantor» skal skrive referansebrev til biskopen. Det påpekes også at samtalen som «forankringsprest/diakon/kateket/kantor» skal ha med deltakeren må ha en tydeligere form, hensikt og avgrensning. Et par læresteds-høringsinstanser anerkjenner behovet som «Forankringsmenighet»-ordningen søker å dekke, men anbefaler at det må være enkelt å få fritak dersom du er engasjert i en frimenighet, eller at Bispemøtet i stedet for denne ordningen bør gå i dialog med lærestedene om mer fokus på praksis i utdanningen.

Flere av høringsinstansene gir uttrykk for at intensjonen bak forankringsmenighet er god og relevant, særlig ønsket om å styrke kandidatens forståelse av lokalmenighetens liv, struktur og rolle. Samtidig rettes det tydelig kritikk mot hvordan ordningen er utformet i høringsforslaget fordi ordningen er uklar i sin dobbeltrolle mellom læring/forankring og vurdering/kontroll, vurderingselementene (referansebrev, samtaler, rapportering) er for svakt kvalitetssikret, og ansvarsfordelingen mellom biskop, forankringsperson og kandidat er utydelig. Flere instanser anbefaler enten å rendyrke ordningen som en deltakelses- og forankringsordning uten formell vurderingsfunksjon, eller å gjøre den frivillig.

Samarbeidsrådet for personer med funksjonsnedsettelse er positive til ordningen, og fremhever at langvarig relasjonell forankring kan være positivt framfor korte praksisperioder. Å skape trygghet og forutsigbarhet over tid, og ikke ha kun noen få uker til å bli kjent og «komme på plass», kan være av stor verdi særlig for personer som har behov for individuell tilrettelegging.

Høringsinstansene er relativt samstemte i at denne ordningen trenger videreutvikling dersom den skal innføres. For en eventuell videreutvikling av ordningen vil det være nødvendig at Bispemøtet gir en retning for arbeidet: Bispemøtet bes derfor ta stilling om det er ønskelig å videreutvikle forslaget *med* eller *uten* vurderingselement. Eller om Bispemøtet i stedet for en slik ordning, heller ønsker å gå i dialog med lærestedene for å undersøke om det er mulig å bygge ut praksisperiodene. Dette siste alternativet har en høyst usikker utgang, og vil kreve mye tid og arbeid, men forslaget kommer opprinnelig fra et av lærestedenes høringssvar. Det er lagt opp til tre alternative vedtak i denne saken.

Økonomiske/administrative konsekvenser